

Hazárdjáték az Északi-tengeren

Több mint egyhetes megfeszített munkával sikerült elfojtani a víz alatti olajkitermelés történetének eddigi legnagyobb kitermelését az Északi-tenger Norvégiahoz tartozó Ekofisk elnevezésű olajmezőjén. A katasztrófa előtt néhány héttel amerikai olajszakértők már figyelmeztették a kitermelésben részt vevő vállalatokat: nagy a valószínűsége, hogy előbb-utóbb nagy erejű olajkitörés következhet be, ugyanis az északi-tengeri kitermelés műszaki felszereltsége és a biztonsági intézkedések nem kielégítőek.

Európa legnagyobb tenger alatti olajmezőjén, az Ekofiskon az USA-beli Phillips vállalat állított fel fúrószigeteket, és a hetvenes évek elején megkezdődött a „fekete arany” felszínre hozatala. Kezdetben még úgy tervezték, hogy 1975-re a kitermelt olaj mennyisége 90 millió tonna körül lesz, de a víz alatti olajbányászat a vártnál lassabban halad. A módosított előrebecslések szerint csak a következő évtized közepére várható a 80-90 millió tonnás kitermelési határ elérése. Norvégia mindenesetre addig is igen sokat profitál az Északi-tenger olajából.

Megszüntette olajbehozatalát, sőt már exportál is olajat, a hazai szükséglet ugyanis nem haladja meg az évi 10 millió tonnát. Az olajboom természetesen fellendülést hozott az úgynevezett kapcsolódó és kiszolgáló iparágaknak is. Az olajbevételek meghaladják az egymilliárd dollárt, és ez már jótékonyan érezteti hatását az északi ország fizetési mérlegében. (A kormány mintegy 13 milliárd dollár olajbevétele irányoz elő 1978-81 között.)

A víz alatti olajkutatás és kitermelés nagyösszegű beruházásokat igényel, hiszen az újfajta technikához szükséges berendezések és eszközök meglehetősen drágák. A kitermelés költségei az infláció következtében évente 25 százalékkal emelkednek, jelenleg elérik a 8 milliárd dollárt. Az északi-tengeri olaj tehát a világ egyik legdrágább olaja, de a jelenlegi magas olajárak mellett még jövedelmező. A legutóbbi becslések szerint a norvég olajszektorban mintegy 500 millió tonnára tehető az olajkészlet nagysága, s a „fekete arany” mellett óriási földgáz-előfordulásokat is felfedeztek.

Az Ekofisk-mezőn kívül még több nagy olajlelővényt is felfedeztek a víz alatt: a

frigg és statfjordi mezők olajkincsének kiaknázása is napirenden szerepel, bár az olajkitermelés valószínűleg egy időre visszaveti a tenger alatti fúrások ütemét.

A Bravo nevű fúrótutaj csövéből 8 napon át lövelt a magasba a kőolaj. A fúrószip szelvépét csak gigászi küzdelemmel, nemzetközi összefogással sikerült visszahelyezni. Összesen mintegy 28 ezer tonna olaj került a tengerbe, s csak a csodával határos módon sikerült elkerülni az ekológiai katasztrófát. A szél szerencsére nem sodorta a Balaton nagyságú olajfoltot a szárazföld irányába, s így egyelőre megmenekült a norvég, a dán és a nyugatnémet partvidék a nagymérvű szennyeződéstől. Az olaj viszont számottevő pusztulást idézett elő a halállományban, elsősorban a norvég halpadokon.

Az olajkiterelés következtében ismét felhangoltak a környezetvédelmi viták Nyugat-Európában. A jelek szerint — hangoztatják a tengeri olajtermelés ellenzői — ma még a nagy tőkés olajtársaságok sem rendelkeznek olyan biztonságos technikával, amellyel veszélymentesen lehetne olajat felhozni a tenger mélyéről. A norvég kormányon kívül természetesen a fő felelősség az amerikai Phillips céget terheli, amely valószínűleg nem kellőképpen vette figyelembe a biztonsági szempontokat. Az olajkiterelés után a norvég kormányfő bejelentette, hogy „gondosan tanulmányozni fogják az olajkutatással és kitermeléssel kapcsolatos biztonsági előírásokat és azok betartását”. Előzetes adatok szerint a baleset a skandináv országok 16 milliárd dollár bevételkiesést jelent, a helyreállítás költségei még nem ismertek.

Az Ekofisk-kitörés Nagy-Britanniában is felkorbácsolta a kedélyeket. Az angol lapok a norvéghoz hasonló katasztrófa elkerülése érdekében sürgetik a biztonsági intézkedések megszigorítását a szigetországot körülvevő vizek olajkútjainál. Hogy ez mennyire szükséges az angol partoknál is, azt mi sem bizonyítja jobban, mint a környezetvédelmi miniszter tavaly szeptemberi tanulmánya. Eszerint 50 százalékos az esély, hogy 1981-ig több fúrószigeten is olajkiterelés következik be.

G.—L.

A szovjet gazdaság és a nyugati hitelek

A Szovjetunió 1976-ban 533 milliárd rubel értékű ipari terméket gyártott. Egy év alatt az olajtermelés csaknem 30 millió tonnával, a földgáztermelés 51 milliárd köbméterrel, a vasérctermelés 6 millió tonnával, a készregyártott hengerelt áru termelése körülbelül 3 millió tonnával növekedett...

Ha a Szovjetunió a külföldi piacokon csupán a tavalyi termelésnövekedésből származó termékmennyiséget értékesítené, jelentős mértékben fedezhetné, sőt túlszárnyalhatná a nyugati országokkal folytatott kereskedelemről eredő hiányát. Erre azonban nem volt és nincs is semmi szükség.

Bátran elmondható, hogy a nemzetközi kereskedelemben egyetlen nagy üzlet sem kötnek hitel nélkül. Az egyenjogú partnerek között hitelmegállapodásokra akkor kerül sor, ha az egyik félnek a hitel nyújtása, a másiknak a hitel felvétele az előnyös. A nyugati országoknak szükségük van arra, hogy termelési kapacitásukat kihasználják, hogy új munkahelyeket teremtsenek. Ilyen körülmények között előnyös számukra, hogy hitelt nyújtsanak, mondjuk a Szovjetunióban épülő üzemekhez berendezéseket szállítsanak, majd a megállapodás szerinti időpontban az adósság megfizetésén kívül kamatot is kapjanak.

A hitel mellett a szovjet fizetési mérlegben jelentkező deficitnek más oka is van. Az Egyesült Államok évről évre lényegesen több árut ad el a Szovjetunióknak, mint amennyit vásárol tőle. 1975-ben például a Szovjetunióknak eladott árucikkek értéke 1462,1 milliárd rubelt tett ki, a Szovjetuniótól vásárolt árucikkek értéke pedig 137,4 milliárd rubelt.

Arról van szó, hogy a kétoldalú gazdasági kapcsolatok normalizálása során az amerikaiak a Szovjetunióba irányuló exportnál a korlátozásokat jelentős mértékben csökkentették, a hidegháború időszakában bevezetett importkorlátozásokat azonban lényegében fennhagyták. Saját export árucikkeiknek már utat nyitottak, a szovjet árucikkeket azonban nem.

A külkereskedelmi mérleg önmagában, az általános gazdasági helyzetből kiragadva semmit sem mond. 1974-ben például a nyugati országok teljes deficitje 27 milliárd dollár rugott, viszont az 1975-ös, válságos évet a nyugat 6,7 milliárdos aktívummal zárta.

Hogyan jön létre ez a hirtelen változás? Nagyon egyszerűen: a kereslet válságos zuhanásának körülményei között az iparilag fejlett országok elsősorban nem a saját termelésüket csökkentették, hanem az importot. A gazdasági válság előtt a nyugati kereskedelem másfélszer gyorsabban fejlődött, mint a termelése, a gazdasági válság éveiben kétszer olyan gyorsan csökkent.

Aligha mondható ésszerűnek, ha a termelés csökkenésének idején a kereskedelmi mérleg aktívumát pozitív jelenségként tekintjük, s a termelés szilárd növekedésénél az időleges deficitet viszont — negatív jelenségként.

Alekszandr Guber

Anyagi ösztönzés Lengyelországban

A munka mennyisége és minősége szerinti bérezés kritériumát elsősorban a teljesítményért járó díjazásnál, a másik kritériumot viszont — az adott munka minőségét — a munkafordításoknál veszik figyelembe. A munka minőségébe azok a követelmények, illetve nehézségek tartoznak, melyekkel a dolgozónak — képességei birtokában — meg kell küzdenie.

Ezt a kritériumot olykor nem a munka, hanem a dolgozó minőségéért értelmesebb, ami nem helyes, hiszen a dolgozót nem általában a képzéséért díjazják, hanem azért a képzéséért, amely az adott munkakör betöltéséhez szükséges. (Ha egy mérnök pincérnek áll be, nem a mérnöki diploma a munkadíjazás alapja.)

Nyilvánvaló, hogy a különösen nehéz körülmények között (a magasban vagy a föld alatt, vízben, nagy hőségben) végzett munkát külön is díjazni kell.

Erősen vitatott annak a kritériumnak az érvényesítése, differenciálják-e az adott munkát társadalmi jelentősége, azaz népgazdasági ágazat, ipar, régió stb. szerint. Ezt a célszerű munkaerő-áramlás igénye indokolhatja.

A bérnek négy fő funkciója van: jövedelemszerzés, költségtényező, ösztönzés és társadalmi funkció. A jövedelemszerzési funkció nem szorul sok magyarázatra. Ide tartozik például a bér alsó és felső határának megállapítása. A bér alsó határát a munkaerő újratermelésének költségei határozzák meg, ami egyszerű (szakképzetlen) munka esetében megegyezik a létminimummal. A bér felső határát a népgazdaság adott időben rendelkezésre álló lehetőségei szabják meg. E határok nem statikusak.

A bérek költség-funkcióját illetően elég gyakori az a szemlélet, miszerint ellentmondás van a bérből eredő jövedelem növelésére irányuló törekvés (dolgozók) és a költségek — főleg a munkaerőköltségek csökkentésére irányuló törekvés (vállalat) között. A megfelelő bérezési rendszerrel párosuló jó munkaszervezés, a béremelést és a költségek csökkentését egyidejűleg biztosíthatja.

Az egyéni jövedelmek nagyságát meghatározó bér ösztönző funkciót is ellát: aktivizálja a termelést, jobb munkára serkent. A bér ösztönző funkciójának hatékony érvényesítése egyrészt az olyan munkaterületek alapos ismeretétől is függ, ahol a jobb munkát a bérezési módszerek fejlesztésével lehet biztosítani, másrészt mindazon tényezőktől, melyek aktivizálásával a dolgozók munkakedve felkelthető.

A bérek nemcsak a termelésre, hanem az egész társadalmi életre is hatással vannak. A rossz bérstruktúrát a dolgozók igazságtalanságnak tartják, s ez sok problémát okozhat.

Az utóbbi években elkészült és megvalósult az egész lengyel népgazdaságot átfogó béremelési program. A rendezés több mint 11 millió dolgozóra terjedt ki. Elkészült a bérekre és az egyéb juttatásokra szolgáló eszközök elosztásának komplex terve. E terv egyik nagy erőnye, hogy sikerült bevezetni a nettó bérezési rendszert. A dolgozók számára előnyös ez a megoldás, ugyanakkor az adóbevételek csökkenése miatt terheli az állami költségvetést.

Egy másik eredmény az, hogy sikerült világosabban elhatárolni a bérekérdésekben döntő szervek hatáskörét. A kormány szabja meg a bérezéssel kapcsolatos megoldások alapelveit és irányait, beleértve az anyagi ösztönzőkre vonatkozó irányelveket, valamint az alsó és felső bérhatárokat. A munka-, bér- és szociálisügyi miniszter viszont a Tervbizottsággal és a Pénzügyminisztériummal valamint a Szakszervezetek Központi Tanácsával egyetértésben a munkanorma-meghatározás elveiről, a besorolásokról és a bértáblázatokról — illetve azok megváltoztatásáról — dönt. Ez utóbbira két-három évenként kerülhet sor, attól függően, mennyi eszközt gazdálkodott ki erre a célra az adott ágazat. Természetesen nem minden ágazatban fordítják a „kigazdálkodott” eszközöket teljes egészében béremelésre. Nem is lehet, hisz lesznek olyan területek is (például a kommunális gazdálkodás), ahol a bérek nyilván a termelékenységénél gyorsabban ütemben fognak emelkedni.

A jelenlegi bérezési koncepció szerint növekszik a gazdálkodó szervek önállósága a megfelelő bérformák, különösen pedig a prémiumformák alakításában. A bérezési rendszer egyik fogyatéka e rendszer hatóerejének egyoldalúsága. Az általában domináló teljesítménybérezési rendszer elsősorban mennyiségi eredményekre ösztönöz. Még olyan esetekben is, amikor a bérezési rendszerbe beépítették a minőségi eredményekért járó prémiumot.

A korszerű bérezési rendszer további eredmények közös premizálása a kisebb kollektívák (brigádok) esetében. Változtatni kell a bérezési rendszer kifejezetten egyéni jellegén, s nagyobb szerepet kell adni az együttműködésre ösztönző elemeknek.

Végül nagyobb mértékben kell figyelembe venni azt, hogy a bérek összhangban legyenek az egyéb vállalati juttatásokkal. Bizonyos szociális juttatásoknak és általában az üzemi szociálpolitikának szinkronban kell lennie a bérpolitikával.

*A Nowe Drogi cikke alapján.

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

Lakásépítés Bukarestben

Romániában, de különösen Bukarestben folytatódik a gyors ütemű lakásépítés. Ennek illusztrálására két adat szolgál: míg 1948 és 50 között Bukarestben 844 lakást építettek, addig csupán ebben az évben 40 ezer lakás építését tervezik, melyből 5 ezret a földrendéskárok felszámolására szelő megyék fognak építeni.

Míg az 1966-70-es öt éves tervben Bukarestben 86 764 lakás épült, addig az 1971-75-ös időszakban több mint 124 ezret s a jelenlegi öt éves tervben 175 ezret építenek, tehát majdnem kétszeresét az 1966-70-es időszakban építetteknek.

Irak ipara

Ez év végéig Irakban mintegy negyven új ipari létesítmény kezd meg a termelést. Építésükre összesen körülbelül 300 millió iraki dinárt (egy iraki dinár 3,38 amerikai dollárral egyenlő) fordítottak. Az új létesítmények között építési anyagipari gyárak, élelmiszeripari üzemek, textil-,

gumi- és papírgyárak és gépgyártó üzemek szerepelnek.

Ha majd mindezek a gyárak belépnek a termelésbe, Irak — egyebek között — évente egymillió tonna cementet, 400 000 tonna klinker-téglat, 300 000 darab autógumitömlőt és 133 000 darab gumiabroncsot gyárt majd.

Óragyártási megállapodás

A Citizen Watch Company of Japan gyár bejelentette, hogy megállapodás alapján 37 millió dollár értékben óragyártó üzemet és alkatrészeket szállít Indiába. Az üzem működését a tervek szerint 1979-ben kezdi meg és évenként 2 millió órát fog előállítani.

India jelenleg nem engedélyezi órák és alkatrészek behozatalát. Az ország ipara évenként mintegy 1 millió órát állít elő. Ez nem elegendő a kereslet kielégítésére, és emiatt virágzik az óracsempészes.

Japán munkanélküliség

Japánban márciusban 1,27 millió munkanélkülit tartottak nyilván, 50 ezer fő-

vel többet, mint februárban. Az országban 18 éve nem volt ilyen magas a munkanélküliek száma, amely a munkaképes lakosság 1,9 százalékának felel meg.

Oszták külkereskedelmi deficit

Hivatalos adatok szerint ez év első négy hónapjában Ausztria külkereskedelmi mérlegének deficitje — az elmúlt év azonos időszakához viszonyítva — 26 százalékkal nőtt, és elérte a 17 milliárd schillinget!

A Volksstimme szerint a külkereskedelmi deficit növekedésének fő oka a közös piaci országokkal folytatott, s Ausztriára nézve rendkívül előnytelen kereskedelemben keresendő. Az említett lap ezért figyelmeztet: fel kellene hagyni a kereskedelemben a „kilencek” felé való egyoldalú orientálódással.

Amerikai kávéfogyasztás

A Reuter Hírügynökség tudósítója szerint az Egyesült Államokban az elmúlt két hónapban jelentősen csökkent a kávéfogyasztás.

Az amerikai képviselőház egyik albizottságának vizsgálatai megállapították, hogy a kávé vásárlása akkor torpan meg, amikor a kávé kilogrammonkénti kiskereskedelmi ára elérte a 9 dollárt. Azóta számos kávéfogyasztó áttért a teára.

A New York-i szupermarketekben végzett vizsgálat eredménye szerint 10 kávéfogyasztó amerikai közül 6 kevesebb kávét iszik, mint egy évvel ezelőtt.

Értesítés

ÉRTESÍTJUK AZ ÉLELMISZERIPARI,
A GYÓGYSZERIPARI, A VEGYÉSZETI
ÉS A MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMEKET, HOGY

**árengedményes
munkaruha-
vásárt
rendezünk,**

amíg a készlet tart.

Ennek során szintetikus alapanyagú,
modern vonalú, kétrészes, fehér és sötétkék,
női és férfi munkaruhákat és munkanadrágokat
értékesítünk.

11- 50 db vásárlása esetén 10%-os árengedmény,
51-100 db vásárlása esetén 15%-os árengedmény,
101-200 db vásárlása esetén 20%-os árengedmény,
201 feletti db vásárlása esetén 25%-os árengedmény.

AGROKER Vállalat, 6000 Kecskemét

Halasi út 29, Telefon: 12-550/30, Telex: 26-230, Ügyintéző: Szabó István.

Az Elektromos Szövetkezet ipari szolgáltatása:

a svéd BEREMA-HONDA gyártmányú áramfejlesztő aggregátorok,
benzinmeghajtású szivattyúk, generátorok, motorok magyarországi szerveze

Budapest III., Hévízi út 42-46.
Telefon: 684-256, 684-257, 684-258.
Garanciális és garanciaidőn túli javítások.

Szaktanácsadás.

Központi irodák, Budapest VII., Klauzál tér 6.

Vevőszolgálati telefon: 227-632.

70 000 KM-T FUTOTT,
1 TONNÁS,

**ponyvás
teher-
gépkocsi
eladó**

CORVIN ÁRUHÁZ

BP. VIII.,
BLAHA L. TÉR 1-2.

TEL.: 140-633.

Rölex

KITŰNŐ
ALLAPOTBAN LEVŐ

**Soemtron 385/12-es
elszámoló automataát
ajánlunk megvételre**

Az elszámoló automata
két
lyukszalag-lyukasztóval
és két
lyukszalag-olvasóval,
továbbá teljes
kiépítettséggel
rendelkezik,
a dobtároló ASB 600-as
rendszerű.

Érdeklődni lehet
szombat kivételével
naponta
8 és 12 óra között,
a 343-565-ös telefonon.

A hazai piacon nem értékesíthető,

*elfekvő anyagait, termékeit,
gépeit ajánlja fel a*

Műszaki Anyag- és Gépkereskedelmi Vállalatnak

a KGST-országok közötti termékcseré céljából.

Felvilágosítást ad: a

MAGÉV TERMÉKCSERE FŐOSZTÁLY

1075 Budapest VII., Madách u. 3.

Telefon: 226-222. Telex: 22-5122.